

یکشنبه ۳۰ دی ۱۴۰۲

وطن امروز | شماره ۴۲۲۴

اجتماعی

اخبار

واریز باقیی پاداش پایان خدمت فرهنگیان بازنشسته تا پایان سال

نایب رئیس مجلس شورای اسلامی اعلام کرد با فشاری که بر سازمان برنامه و بودجه آورده شده تا قبل از پایان سال باقیی پاداش پایان خدمت بازنشستگان ۱۴۰۲ واریز می‌شود. حمیدرضا حاجی‌بابایی در جمع خبرنگاران با بیان اینکه جدول بودجه آموزش‌وپرورش هنوز ارائه نشده‌است، گفت: کار در مرحله اول در مجلس تمام شده و کلیات را به دولت ارائه کردیم، بعد از تایید شورای نگهبان به دولت ارسال می‌شود. همچنین طی ۱۰ روز آینده بخش دوم بودجه ارائه می‌شود که در آنجا متوجه می‌شویم برای آموزش‌وپرورش چقدر بودجه گذاشته‌اند. وی با بیان اینکه هر کشوری بالاترین حقوق را به معلمان بدهد، آینده خود را بیمه کرده است، درباره پرداخت پاداش پایان خدمت فرهنگیان گفت: با فشار ستگینی که روی سازمان برنامه و بودجه آوردیم باقیی پاداش پایان خدمت بازنشستگان ۱۴۰۲ قرا است قبل از پایان سال پرداخت شود.

فراخوان مشمولان اعزامی پایه خدمتی بهمن ۱۴۰۳

سازمان وظیفه عمومی فراجا در اطلاعیه‌ای اعلام کرد: کلیه مشمولان داری برگه آماده به خدمت به تاریخ بهمن‌ماه سال ۱۴۰۳ واریست در محل و مراکز مندرج در برگه معرفی‌نامه مشمولان حضور یابند. سازمان وظیفه عمومی فراجا در اطلاعیه‌ای اعلام کرد: کلیه مشمولانی که برگه آماده به خدمت به تاریخ بهمن‌ماه سال ۱۴۰۳ دریافت کرده‌اند، باید با مراجعه به یکی از دفاتر خدمات الکترونیک انتظامی (پلیس ۱۰)، برگه معرفی‌نامه مشمولان به مراکز آموزش را دریافت و برابر اطلاعات مندرج در آن اقدام کنند. این دسته از مشمولان باید روز دوشنبه اول بهمن‌ماه سال ۱۴۰۳ در ساعت، محل و مراکزی که در برگه معرفی‌نامه مشمولان اعلام شده، حضور یابند و به خدمت دوره ضرورت اعزام شوند. مشمولان اعزامی باید برگه واکسن مننژیت و دوگانه را در روز اعزام به همراه داشته باشند. مشمولان باید اصل مدارک مورد نیاز اعزام از برگه آماده به خدمت، برگه محل مراجعه، برگه واکسیناسیون، کارت ملی و شناسنامه و مدارک مربوط به شرایط خاص را به همراه خود داشته باشند. در این اطلاعیه آمده است، عدم حضور به‌موقع در زمان و محل‌های تعیین‌شده، غیبت محسوب شده و برابر ماده ۱۰ و ۵۸ از قانون خدمت وظیفه عمومی با آنان رفتار خواهد شد.

کسب ۳ مدال رنگین توسط مخترعان نوجوان ایرانی

مخترعان نوجوان ایرانی در مسابقات بین‌المللی پژوهش‌های علمی و اختراعات ۲۰۲۵ کره‌جنوبی با کسب ۲ مدال طلا و یک مدال نقره خوش درخشیدند. مهدی رشیدی‌جهان، سرپرست تیم‌های علمی دانش‌آموزان ایرانی با‌اشاره به موفقیت دانش‌آموزان مخترع ایرانی در مسابقات بین‌المللی پژوهش‌های علمی و اختراعات۲۰۲۵ کره‌جنوبی گفت: این دوره از مسابقات در روزهای ۱۶ و ۱۷ ژانویه (۲۷ و ۲۸ دی‌ماه) با حضور تعداد ۱۳ کشور از جمله کره جنوبی، آمریکا، نیوزیلند، قرقاقستان، اندونزی، مالزی، چین و… برگزار شد. وی با اشاره به کسب ۲ مدال طلا و یک مدال نقره توسط مخترعان نوجوان ایرانی افزود: تیم‌های حاضر در این دوره از مسابقات در رشته‌های مکانترونیک، هوش مصنوعی، برنامه‌نویسی، الکترونیک، شیمی و نانوبیوست‌فناوری و علوم شناختی، انرژی‌های نو، فیزیک و نجوم و رقابت پرداختند. سرپرست تیم‌های علمی دانش‌آموزان ایران ادامه داد: تیم مشترک از علیرضا جعفرزاده و مهرداد رجیبی با کسب مدال طلا در رشته مکانترونیک و تیم متشکل از معید رجیبی و هلنارجیبی با کسب مدال طلا در رشته هوش مصنوعی، از طای ایران از مسابقات بین‌المللی پژوهش‌های علمی و اختراعات۲۰۲۵ کره‌جنوبی به‌رمغان آوردند. رشیدی‌جهان با بیان اینکه مقالات تیم‌های برگزیده در ژورنال‌های معتبر کرای به چاپ خواهد رسید، اظهار کرد: تیم متشکل از طهلا کتعلانی و محمدحسین رحمانی در رشته شیمی و نانو نیز موفق به کسب مدال نقره این دوره از مسابقات شدند.

وام‌های فرزندآوری

به سختی پرداخت می‌شود

عضو کمیسیون اجتماعی مجلس گفت: میزان پرداختی‌های بانک‌ها برای موضوعات مشارکتی بسیار بالاست اما در تکالیف قانونی خود قصور دارند و وام‌های فرزندآوری را پرداخت نمی‌کنند و به پرسنل خود می‌دهند. محمد سراج با بیان اینکه مجلس نظارت بر قوانین را در دستور کار قرار داده خاطر نشان کرد: مجلس تلاش خود را برای نظارت بر قوانینی که ترک شده یا به درستی عمل نمی‌شود به کار گرفته است. اهتمام مجلس دوازدهم آن است که توجه ویژه‌ای به بحث نظارت داشته باشد. در کشور نتاسیسل بلژیک تجربه وجود دارد و باید آنها را به کار گرفت و با مشوق‌ها قوانین نیز به سمت جوانی جمعیت پیش رفت و بی‌یاور شد: امروز بانک‌ها تنها نیازهای خود را می‌بینند و به قانون توجهی ندارند. میزان پرداختی‌های بانک‌ها برای موضوعات مشارکتی بسیار بالاست اما تکالیف قانونی خود را به درستی انجام نمی‌دهند و قصور دارند. برای وام‌های فرزندآوری نباید محدودیت وجود داشته باشد اما وام را پرداخت نمی‌کنند و به پرسنل خود می‌دهند. سراج افزود: بانک مسکن به کلیه خود عمل کرده اما سایر بانک‌ها دچار قصور شده‌اند که بخشی از آن مربوط به عدم نظارت و بخشی نیز مربوط به برخی محدودیت‌هاست البته نه به میزانی که خودشان اعلام می‌کنند، چرا که به راحتی به پرسنل خود اعتبار پرداخت می‌کنند. بانک‌ها به میل و سلیقه خود عمل کنند و به تکالیف قانونی توجهی ندارند. وی گفت: در قانون بودجه رقمی برای تسهیلات تعیین شده که برای بانک‌ها برگشت داده می‌شود و از محل این باید توان پرداخت داشته باشند. امروز با قانون جدید بانک مرکزی نقدینگی بانک‌ها را می‌داند و اختیارات بالایی دارد که می‌تواند مشکل پرداخت‌ها را حل کند اما نیازمند نظارت بیشتر است تا به تکالیف عمل شود.

نگاهی به پیامدهای زیست محیطی تاراج جنگل‌ها و تخریب منابع طبیعی توسط سوداگران چوب به دلیل ضعف قوانین

کبری محمدی

طلای سبزی وراه‌ای است که از شروع کودکی‌هایمان با آن روبه‌رو بودیم، طلایی که آنقدر عیارش بالاست که نمی‌شود با هیچ ترازویی آن را سنجید اما این طلا گویا امانت‌دارش را گم کرده و کلید گاو صندوقش مدتی است رها شده و دردان آن را به تاراج برده‌اند.

در دل جنگل‌های بی نظیر ایران، داستانی پنهان است که فراتر از زیبایی‌های طبیعی و زندگی روستایی می‌گذرد. قاچاق چوب و زغال تنها یک چالش زیست‌محیطی نیست، بلکه موضوعی است که به‌شدت بر اکوسیستم‌ها و جوامع محلی تأثیر می‌گذارد. جنگل‌های ایران، به عنوان یکی از بارزترین منابع زیست‌محیطی، نقشی کلیدی در حفظ تعادل اقلیمی، تولید اکسیژن و ذخیره کربن ایفا می‌کنند. یک هکتار جنگل می‌تواند در عرض یک سال اکسیژن مورد نیاز ۱۰ نفر را تامین کند. حال اگر این ارزش را با بحران‌های محیط زیستی که با آن روبه‌رو هستیم مقایسه کنیم در این وضعیت شدیداً این طلای سبز ارزشمندتر است؛ وضعیتی که آلودگی و کاهش بارندگی‌ها این روزها امان انسان‌ها را بریده است. با این حال، بهره‌برداری غیرقانونی، قاچاق چوب وزغال و مدیریت ناکارآمد باعث شده‌است این منابع حیاتی با تهدیدات جدی مواجه شوند. ۵ منطقه اکولوژیک کشور شامل جنگل‌های مرطوب شمال، ارسباران، زاگرس، ایران خشک و مناطق نیمه‌گرمسیری است. قاچاقچیان اغلب درختان آینده‌دار را که باید در جنگل باقی بماند قطع می‌کنند.

چرا پوشش جنگلی ما پایین‌تر از میانگین جهانی است؟
آمارهای موجود حاکی از آن است که نزدیک به ۲۷ درصد سطح خشکی‌های جهان را جنگل تشکیل می‌دهد، این در حالی است که کمتر از ۷٫۳ درصد خاک کشور را جنگل پوشانده است. به عبارت دیگر جنگل‌های هم‌کلیه کشور درباره جنگل به این شرح است: از نظر سطح جنگل نسبت به مساحت کشور نزدیک به یک‌چهارم میانگین جهان (۷٫۳ درصد در مقابل ۲۶ درصد) و از نظر سرانه جنگل معادل یک سوم رقم جهانی (۰٫۱۷ در مقابل ۰٫۶ هکتار) است.

در ۱۰ سال گذشته، مساحت جنگل‌های ایران کاهش یافته است. به‌طور میانگین، سالانه ۰٫۳ تا ۰٫۵ درصد از مساحت جنگلی ایران به دلایل تخریب، بهره‌برداری غیرقانونی، توسعه شهری و تغییرات اقلیمی از بین رفته است. گزارش‌های ناسا همچنین نشان می‌دهند جنگل‌های هم‌کلیه کشور در این شرح اقلیمی و تخریب‌های انسانی به‌شدت آسیب دیده‌اند. همچنین داده‌های ماهواره‌ای نشان می‌دهند ایران از نظر از بین رفتن منابع جنگلی در وضعیت بحرانی قرار دارد و روند فرسایش خاک و کاهش منابع آب بویژه در مناطق جنگلی تشدید شده است.

ضعف قوانین؛ تهدیدی جدی برای منابع طبیعی ایران
قانون حفاظت و بهر‌بسر‌داری از جنگل‌ها و مراتع (مصوب ۱۳۴۶) به عنوان چارچوب قانونی اصلی برای مدیریت جنگل‌ها شناخته می‌شود. این قانون بهره‌برداری از جنگل‌ها را ممنوعه در یافت مجوز از سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری کرده است و قاچاق چوب و زغال را جرم دانسته و مجازات‌هایی همچون جریمه‌های مالی و حبس برای متخلفان تعیین کرده است.

با وجود قوانین موجود، ضعف در اجرای آنها و عدم شفافیت در برخی مفاد قانونی، موجب تسهیل قاچاق چوب شده است؛ این میان خلأهایی نیز وجود دارد همچون نبود قوانین بازدارنده قوی و عدم نظارت کافی بر حمل‌ونقل چوب و زغال.

مشکلات ساختاری در مدیریت جنگل‌ها

بهبود انگورج، معاون پیشین امور جنگل‌های کشور درباره قوانین و ضعف‌های قانونی با اشاره به مقررات ملی شدن جنگل‌ها و مراتع در دهه ۴۰ گفت: قوانین مصوب مانند قانون حفاظت و بهر‌بسر‌داری (مصوب ۱۳۴۶) برای جایگزینی نظام عرفی بهره‌برداری طراحی شده بودند اما دولت‌های غیرمسئولانه و تصویب مقررات مازای، رسالت این قوانین را مخدوش کرد. انگورج همچنین به نقش دولت و مجلس در کاهش عرصه‌های جنگلی پرداخت و افزود: تصویب قوانین بودجه سنوایی و قوانین برنامه ۵ ساله که مجوز فروش عرصه‌های جنگلی برای طرح‌های تولیدی و غیر تولیدی را فراهم کرده‌اند، باعث کاهش کیفیت و کمیت جنگل‌ها شده است. قاچاق چوب و زغال و بهره‌برداری غیرقانونی از جنگل‌ها در ایران، تهدیدی جدی برای محیط‌زیست و آینده منابع طبیعی کشور است و متأسفانه شاهد آتیم که به علت ضعف مدیریت، قاچاق گسترده چوب و زغال و عدم توسعه‌یافتگی مناطق جنگلی، این مشکلات نه‌تنها بر محیط زیست، بلکه بر اقتصاد و معیشت جوامع محلی نیز اثرات مخرب گذاشته است.

شناسایی خلأهای قانونی، بویژه ضعف در قوانین و عدم اجرای موثر آنها، به کاهش قاچاق چوب و زغال کمک می‌کند. برای بهبود وضعیت، ضروری است قوانین بازنگری و بر روی اجرای موثر آنها تأکید بیشتری شود. همکاری و هماهنگی بین سازمان‌ها و نهادهای مختلف نیز باید تقویت شود.

همچنین در همین باره عضو پیشین شورای‌عالی جنگل، مرتع و آبخیزداری و مولف کتاب جنگل‌شناسی زاگرس با انتقاد از ضعف قوانین بازدارنده گفت: جرایم تعیین‌شده برای قطع درختان بسیار ناچیز است و برای قاچاقچیان انگیزه‌ای برای توقف ایجاد نمی‌کند. همچنین تعطیلی طرح‌های جنگل‌داری، به تخریب جنگل‌های خارج از شمال مانند زاگرس و مناطق مرزی دامان زده است. مرتضی ابراهیمی‌رستاقی افزود: کارخانه‌های صنایع چوب

بدون نظارت کافی فعالیت می‌کنند و بسیاری از کارخانه‌ها چوب

مورد نیاز خود را از مناطق خشک و نیمه‌خشک تهیه می‌کنند. درختان حاشیه آبراه‌ها مانند بید و گز، به‌شدت قطع شده و این امر به تخریب پوشش گیاهی و افزایش سیلاب‌ها منجر شده است.

طرح تنفس جنگل؛ اقدام ناکافی

با هدف حفاظت از منابع طبیعی و جنگل‌ها و ممنوعیت برداشت چوب از جنگل‌های طبیعی از اواسط دهه ۹۰ طرح تنفس جنگل تصویب و اجرایی شد اما در این میان طرح‌های جنگل‌داری به طور کلی گویا متوقف شد و هم‌زمانی اجرای این طرح با افزایش نیاز صنایع چوبی، قاچاق چوب را بویژه در استان‌های شمالی و زاگرس افزایش داد.

مؤلف کتاب جنگل‌شناسی زاگرس با اشاره به طرح تنفس جنگل گفت: طرح‌استراحت یا تنفس جنگل ۱۲ پیش‌شرط لازم داشته‌است اما بدون انجام این شروط همچون خروج دام از جنگل و ورود حداقل یک میلیون مترمکعب چوب از خارج از کشور طرح اجرایی و منوط به عدم بهره‌برداری شد و نتیجه‌ان تعطیلی طرح‌های جنگل‌داری شد.

ابراهیمی افزود: در این طرح بهره‌برداری ممنوع شد اما واردات که یکی از شروط بود انجام نشد و در این میان میزان زراعت چوب ما کمتر از آن بوده که بتواند نیاز صنایع را برطرف کند. بر اساس آمار ۲۰ درصد چوب مورد نیاز صنایع از طرح‌های جنگل‌کاری تامین می‌شده که پس از اجرای ناقص طرح تنفس جنگل، این طرح‌ها نیز متوقف شده‌است اما شاهد هستیم فعالیت صنایع همچنان بر جای خود باقی است و همچنان صنایع و کارخانه‌جات که از مواد اولیه آنها قطع نبوده بدون توقف در حال تولید هستند؛ این مشاهده می‌توان نتیجه گرفت یک جای محاسبات می‌لنگد.

جنگل‌ها در معرض خطر

معاون پیشین امور جنگل‌ها به تعطیلی طرح‌های جنگل‌داری پس از اجرای بند «ف» ماده ۲۸ قانون برنامه ششم توسعه اشاره کرد و گفت: توقف طرح‌های جنگل‌داری به کاهش نظارت و مدیریت بهره‌برداری مجاز منجر شد و ریل بهره‌برداری را به سمت بهره‌برداری غیرمجاز تغییر داد.

ابراهیمی تأکید کرد: سازمان منابع طبیعی با نیروی محدود، بدون درآمدهای حاصل از بهره‌برداری قانونی، تنها می‌تواند به کنترل ناموفق تخلفات ادامه دهد. لازم به ذکر است، منظور از آمار، میزان چوب و زغالی است که مأموران حفاظتی قادر به کشف آنها هستند. در واقع، این آمار نتیجه محموله‌هایی است که در حین قاچاق از شبکه‌های قاچاق ضبط می‌شوند و تنها درصد ناچیزی از قاچاق واقعی را نمایان می‌کند. برآوردهای بخش حفاظتی نشان می‌دهد چوب‌ها وزغال‌های کشف‌شده تنها حدود ۱۰ تا ۱۲ درصد از مقدار واقعی قاچاق هستند، در حالی که ۹۰ درصد دیگر قابل اندازه‌گیری نیستند.

منشأ ۶ میلیون مترمکعب ماده خام نامعلوم است

بهبود انگورج، معاون پیشین امور جنگل‌های کشور با اشاره به حجم بالای قاچاق چوب در کشور و با اشاره به اینکه شرایطی که اکنون در بخش صنایع چوب کشور وجود است، گویای یک وضعیت آسفبار و پر تبعات برای تخریب جنگل‌ها و خسارت به منابع ملی است، گفت: مصرف کل بخش صنایع چوب کشور فعلا در حدود ۱۲ میلیون مترمکعب برآورد شده است، با وصفی که امکان تولید مستحزمات چوبی از باغات و محلات کشور در حدود ۶ میلیون مترمکعب است و بخشی از چوب‌آلات باقی نیز به کشور عراق صادر می‌شود، با این توصیف منشأ تأمین حدود ۶ میلیون مترمکعب ماده خام مورد مصرف در صنایع کشور نامشخص است و این نیاز از منابع نامشخص، اغلب از طریق قاچاق، تأمین می‌شود و خسارت سالانه عدم‌الفع این بی‌توجهی به طر‌های دارای اقتصاد درون‌زا در جنگل‌ها، در حدود ۲۰ هزار همت است.

انگورج نقش شبکه‌های سوداگر در بهره‌برداری غیرقانونی از جنگل‌ها را برجسته دانست و افزود: صنایع چوب کشور مواد خام مورد نیاز خود را از اشخاصی خریداری می‌کنند که به آنها عنوان تأمین‌کنندگان داده‌اند، آنها سرمایه لازم برای خرید چوب ارزان را دارند و در مرحله فروش به بخش صنایع چوب کشور به سبب تمکن مالی تحمل استمهال مهلت پرداخت دارند. با این توضیح عملاً سوداگران حوزه مواد خام سلولزی، چوب را به قیمت ارزان از بهره‌برداران غیرقانونی می‌خرند و به صنایع می‌فروشند، در این بین متأسفانه تنها حدود ۱۰ درصد از محمولات غیرمجاز عنوان‌شده به قاچاق چوب کشف و ضبط می‌شود، بزرگ همیشه راهی برای فرار هست و تلاش مأموران با عده و عده نامناسب هرگز نمی‌تواند کافی نشود و قوانین جاری نیز هرگز نمی‌توانند با افزایش جرایم بازدارندگی ایجاد کنند.

آیا تا سال ۲۰۵۰ جایی برای زندگی خواهد ماند؟

برخی مراجع بین‌المللی پیش‌بینی کردند تا سال ۲۰۵۰ تا ۲۰۴۰ درجه دنیا جای زیستن نیست، چرا که این روند جنگل‌دایی‌و از بین بردن پوشش گیاهی، خشکسالی‌ها و افزایش گرما و نابودی بسیار دیگری از مسائل با اهمیت در حیات انسان می‌تواند مخاطره‌آمیز باشد.

بیمه‌های زیست‌محیطی

جنگل‌ها، ریه‌های زمین، هم‌اکنون تحت فشار فزاینده قاچاق چوب قرار دارند. قاچاقچیان با بی‌رحمی درختان را می‌برند و جنگل‌هایی را که قرن‌ها به عنوان اکوسیستم‌های متعادل وجود داشته‌اند، به ویرانه‌ای تبدیل می‌کنند. این تخریب نه‌تنها تنوع زیستی را در معرض خطر قرار می‌دهد، بلکه موجب فرسایش خاک و تغییرات آب و هوایی، آلودگی منابع آب، تأثیر بر

نگاهی به پیامدهای زیست محیطی تاراج جنگل‌ها و تخریب منابع طبیعی توسط سوداگران چوب به دلیل ضعف قوانین

چرخه‌های هیدرولوژیک، کاهش کیفیت زندگی جامعه‌های محلی، افزایش مخاطرات طبیعی و کاهش خدمات اکوسیستمی می‌شود. به عنوان مثال، عربی کردن زمین‌ها و از بین بردن جنگل‌های زاگرس، باعث بروز سیلاب‌ها و کاهش محصولات کشاورزی می‌شود. طبق گزارش‌ها، تخریب جنگل‌ها موجب افزایش ۲۵ درصدی فرسایش خاک و کاهش ۵۰ درصدی منابع آبی در برخی مناطق شده است. طبق آمار رسمی جهاد تنفس کشاورزی، میانگین فرسایش خاک در کشور حدود ۱۶.۵ تن در هکتار است و فرسایش خاک در ایران تقریباً معادل ۲ تا ۲.۵ برابر آسیا و ۵ تا ۶ برابر میانگین جهانی است.

مهدی زارع، عضو هیات علمی پژوهشگاه بین‌المللی زلزله‌شناسی با بررسی عمیق این موضوع، به پیامدهای این پدیده در ایران و نقش آن در تغییرات اقلیمی پرداخت و گفت: جنگل‌زدایی به حدف گسترده درختان از مناطق جنگلی اشاره دارد که منجر به تغییرات اکولوژیک قابل توجهی می‌شود. در ایران، جنگل‌زدایی تحت تأثیر عوامل مختلفی از جمله گسترش کشاورزی، شهرنشینی، قطع درختان چوب و توسعه زیرساخت‌ها مانند جاده‌سازی بوده است. طی چند دهه گذشته کاهش چشمگیری در پوشش جنگلی ایران بویژه در مناطقی مانند جنگل‌های مختلط هیرکانی کاسپین و رشته‌کوه‌های زاگرس تجربه شده است.

زارع بر اهمیت جنگل‌ها در تنظیم اقلیم محلی و جهانی تأکید کرد و گفت: جنگل‌ها به عنوان جذب‌کننده کربن عمل می‌کنند و دی اکسید کربن (CO2) را از جو در طول فتوسنتز جذب می‌کنند. این فرآیند با کاهش غلظت گازهای گلخانه‌ای به کاهش تغییرات اقلیمی کمک می‌کند. جنگل‌ها با تعرق (انتشار بخار آب از گیاهان به جو) بر الگوهای اقلیمی محلی اثر می‌گذراند که به تشکیل ابر و بارش کمک می‌کند. او گفت: در ایران، جنگل‌زدایی جالش‌های اقلیمی موجود را تشدید می‌کند. با کاهش تعرق و از سلامت دادن درختان، شرایط خشکسالی و طوفانی تجربه می‌شود و این امر بویژه برای مناطق کشاورزی که به بارندگی مداوم متکی هستند نگران‌کننده است. افزایش دما به دلیل جنگل‌زدایی به موج‌های گرمای مکرر و شدید در سراسر ایران منجر می‌شود و بر سلامت انسان و بهرهوری کشاورزی اثر می‌گذارد. از بین رفتن پوشش جنگلی اکوسیستم‌های محلی را مختل می‌کند، تنوع زیستی را تحت تأثیر قرار می‌دهد و منجر به تخریب بیشتر محیطی می‌شود که می‌تواند اثرات گرمایش آب و هوا را تداوم بخشد.

به‌مختمن تخریب جنگل‌ها پیامدهای پیچیده و گسترده‌ای دارد که می‌تواند بر اکوسیستم‌ها، تنوع زیستی، هوا، آب و کیفیت زندگی انسان‌ها تأثیر بگذارد. حفاظت از جنگل‌ها و برنامه‌ریزی پایدار برای مدیریت منابع طبیعی حیاتی است.

ضعف قوانین جنگل‌داری در ایران

بهبود انگورج، معاون پیشین امور جنگل‌های کشور گفت: دولت و مجلس مقصر اصلی کاهش عرصه و اعیان جنگل‌ها و مراتع هستند که بر خلاف مفهوه ملی شدن جنگل‌ها و مراتع و همچنین اصل ۴۵ قانون اساسی عمل کرده‌اند و در قالب قوانین بودجه سنوایی و قانون برنامه ۵ ساله مقررات مازای در فروش عرصه تخصیص یافته به طرح‌های تولیدی و غیر تولیدی تصویب کرده‌اند.

وی به تداوم مشکلات در مدیریت جنگل‌ها و مراتع اشاره کرد و گفت: وضعیت کنونی به گونه‌ای است که هر فرد می‌تواند با یک پایش محدود، تخریب جنگل‌ها و مراتع را اندازه‌گیری کند. متأسفانه هیچ برنامه مدیریت متمرکز و کنترلی برای جلوگیری از تخریب‌ها وجود ندارد.

لزم توجه به حفاظت از منابع طبیعی

انگورج افزود: سازمان منابع طبیعی از زمان انقلاب اسلامی با ایجاد ۴۲ اداره شهرستانی، ۱۲۵ واحد حفاظتی و ۱۰ پاسگاه بازرسی در جنگل‌های شمال، به دنبال نظارت و مدیریت بر بهره‌برداری جنگل‌ها بوده است. این سازمان در ۴۴۰ طرح جنگل‌داری، ۱۶۷ واحد نظارتی فعال داشته‌ و ۲۱۱۴ نفر در زمینه نظارت و فناوری منابع طبیعی مشغول به کار هستند.

وی با اشاره به مشکلاتی که در پی تعطیلی طرح‌های جنگل‌داری و عدم نظارت مناسب به وجود آمده، خاطر نشان کرد: کمبود قوانین عملی و رها شدن وضعیت نظارت، چالش‌های زیادی را در حفاظت از جنگل‌ها ایجاد کرده است.

به گفته انگورج، حمل‌ونقل چوب‌های جنگلی به‌طور کلی تابع مقررات عمومی بوده و هیچ ممنوعیتی برای حمل محمولات چوب از سایر نقاط کشور به شمال وجود ندارد. در این خصوص، مسئولان محیطی و صنعتی برای جنگل‌های تحت فشار در ناحیه رویشی زاگرس است و به تأمین غیرمجاز مواد خام صنایع چوب کشور منجر می‌شود.

نگاه اقتصادی به جنگل‌ها

اقتصاد جوامع محلی به‌شدت تحت تأثیر قاچاق چوب و زغال است. در مناطقی که درختان به طور غیرقانونی قطع می‌شوند، بیکاری و نرخ فقر به طرز چشمگیری افزایش می‌یابد. قاچاقچیان با قیمت‌های پایین‌تر از بازار، چوب را به فروش می‌رسانند و این موضوع به تضعیف فعالان قانونی در این عرصه می‌انجامد. تا سال ۱۴۰۲، بازار چوب در ایران بویژه برای مصارف صنعتی و کارخانه‌های چوب‌بری، همچنان به‌شدت وابسته به این طرق غیرقانونی بوده است. با توجه به نرخ بالای بیکاری و نارضایتی اقتصادی، بسیاری از ساکنان محلی از این کار به عنوان راهی برای تأمین معیشت رو آورده‌اند.

چالش معیشتی جوامع محلی

انگورج به مشکلات معیشتی جوامع محلی وابسته به جنگل‌ها اشاره کرد و گفت: نیروهای بیکار شده از طرح‌های بهره‌برداری مجاز، برای تأمین معیشت خود به ناسر وارد بهره‌برداری غیرقانونی شده‌اند. این روند نه‌تنها به تخریب جنگل‌ها، بلکه به تشدید محرومیت‌های اجتماعی منجر شده است.

تجربیات زیسته از تخریب جنگل‌ها

مراه، سرپرست یک خانواده ۵ نفره در دل جنگل‌های زاگرس است. او از عشایر و دامدار است. وقتی از وی پرسیدم چرا درختان بلوط که میراث آیندگان هستند را قطع می‌کنی، ابتدا انکار کرد اما در نهایت گفت: وضعیت اقتصادی خوب نیست، درآمد زغال هم خوب است!

چند قدمی آن طرف‌تر کوره‌های زغال را می‌شود دید، همچنین تنه‌های قطور سوخته شده بلوط را… تاسف‌ناگ نیست؟! ایران این روزها در آلودگی دست و پا می‌زند، باران نیست، بارش برف در مناطق زاگرس نشسین شده آرزو و اینگونه بی‌مهری ما روسیاهی را به زغال باقی گذاشته است.

ابراهیمی با بیان تجربیات خود از دهه‌های گذشته گفت: بارها در بازدیدهای میدانی شاهد کوره‌های زغال‌گیری و حمل قاچاق چوب بودم. برای مثال، در جنگل‌های ارسباران کوره‌ای دیدیم که به صورت غیرقانونی در حال تولید زغال بود. قاچاقچیان حتی مسلح بودند و مقابله با آنها بسیار دشوار است.

وی افزود: این وضعیت در مناطق زاگرس نیز حادتر است. در زاگرس، قاچاق چوب و زغال به صورت گسترده‌تری جریان دارد. برای مثال، چوب بلوط با وسایل نقلیه شخصی یا حتی قاطر به‌طور غیرقانونی حمل می‌شود و نظارت موثر بر این مناطق بسیار ضعیف است.

ابراهیمی عنوان کرد: اوضاع زمانی بدتر می‌شود که ما می‌شنویم حمل چوب و زغال با موتور در برخی مناطق رواج پیدا کرده درختان خشک و سپس قطع و سوزانده می‌شوند و حتی برخی مراکز همچون نجف‌آباد استان آصفهان به مرکز تولید زغال تبدیل شده. ما خبری از داشتن مجوز و نداشتن نذاریم اما می‌توان فهمید «استفاده از سرشاخه‌های باقی منبع عمده تولید زغال در این مرکز است»، تنها یک بهانه است، چرا که با محاسبه ساده می‌توان دریافت این سرشاخه‌ها آنقدر زغال ندارند که این مراکز به صورت مداوم و فعال در حال استخراج هستند و تاسف‌آور زمانی است که متوجه شدیم سودجویان به تاق‌کاری‌ها در مناطق خشک و نیمه خشک رجم نکردند و تاق‌هایی که قرار بود خاک را تثبیت و از توفان‌های شن جلوگیری کنند در دام زغال‌سازان افتانده‌اند.

مسائل اجتماعی و فرهنگی

قاچاق چوب و زغال تأثیر عمیقی بر فرهنگ و زندگی اجتماعی جوامع محلی دارد. خانواده‌هایی که به دلیل نیازهای اقتصادی در این فعالیت رو می‌آورند، معمولاً با مسائل اخلاقی و اجتماعی مواجه می‌شوند. به عنوان مثال، در مناطقی از زاگرس، جوانان به دلیل کمبود شغل، ناچار به قبول کار در عرصه قاچاق چوب شده‌اند. این وضعیت نه‌تنها بر ساختار اجتماعی جوامع تأثیر می‌گذارد، بلکه به تغییر ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی منجر می‌شود.

متأسفانه شبکه‌های قاچاق شامل افراد محلی، دلالان و شرکت‌های غیرقانونی هستند که از ضعف نظارت و خلأهای قانونی استفاده می‌کنند. غالباً این شبکه‌ها با سوءاستفاده از مشکلات اقتصادی روستاییان، آنها را به همکاری با مسائل اخلاقی و اجتماعی مواجه می‌کنند؛ مسئولان اقتصادی و معیشتی مردم محلی، فساد در برخی سطوح اداری و کمبود جنگل‌بان و تجهیزات حفاظتی از مهم‌ترین عوامل تسهیل‌کننده همکاری جوامع محلی با شبکه‌های قاچاق است.

تأثیرات قانونی و نظام‌سازی

دولت‌ها تلاش‌هایی برای مقابله با قاچاق چوب انجام داده‌اند اما چالش‌های متعددی در مسیر این اقدامات وجود دارد. قوانین موجود بویوبی اجرا نمی‌شوند و نظارت ناکافی به ایجاد فضای آشفته برای قاچاقچیان منجر می‌شود. گزارش‌ها در سال گذشته نشان می‌دهد تنها ۱۰ درصد پرونده‌های قاچاق چوب به نتایج قانونی انجامیده است.

انگورج به واگذاری مبارزه با قاچاق چوب به تعزیرات حکومتی اشاره کرد و آن را اقدامی ناکارآمد دانست. وی گفت: سازمان جنگل‌ها که در این زمینه شایده باید است، بهتر است هر نهادی می‌تواند با قاچاق مقابله کند. اما ضعف قوانین و عدم نظارت، باعث گسترش این معضل شده است.

راهکارهای مقابله

ابراهیمی با تأکید بر اهمیت مدیریت علمی و مشارکت مردمی، پیشنهادهایی برای کاهش تخریب جنگل‌ها ارائه داد و گفت: تصویب قوانین بازدارنده همچون افزایش جرایم برای قطع درختان و ایجاد نظارت دقیق‌تر در کارخانه‌های چوب، مشارکت جوامع محلی همچون واگذاری عرصه‌های خاص به تعاونی‌های محلی برای بهره‌برداری اقتصادی کنترل شده و احیای طرح‌های جنگل‌داری همچون بازگرداندن طرح‌های جنگل‌داری و تمرکز بر پرورش و حفاظت از جنگل‌ها که در نهایت آگاهی‌بخشی و فرهنگ‌سازی منجر به همکاری باسازمان‌های غیردولتی برای افزایش آگاهی عمومی درباره اهمیت جنگل‌ها می‌شود. اقداماتی است که می‌توان در جهت جلوگیری از جنگل‌زدایی در کشور انجام داد.

فراخوان اقدام

قاچاق چوب و زغال نه‌تنها یک چالش زیست‌محیطی، بلکه یک بحران اجتماعی و اقتصادی است که نیازمند توجه و اقدام جدی تمام‌نهاده‌ا و افراد جامعه‌است. همکاری بین جوامع محلی، دولت‌ها و سازمان‌های غیردولتی می‌تواند در حفظ جنگل‌ها و تأمین معیشت پایدار برای نسل‌های آینده موثر باشد. با افزایش آگاهی و ترویج اقدامات حفاظتی می‌توانیم به حفظ جنگل‌ها به عنوان میراث طبیعی کشور کمک کنیم و آینده‌ای بهتر برای خود و نسل‌های آینده بسازیم.

جنگل‌های ایران نیازمند برنامه‌ریزی پایدار و اقدامات فوری برای حفاظت از این منابع حیاتی هستند. همکاری بین‌المللی، مشارکت جوامع محلی و استفاده از فناوری‌های مدرن می‌تواند تضمین‌کننده بقای این میراث ارزشمند باشد و در نهایت، حفظ این منابع طبیعی نه‌تنها به نفع نسل امروز، بلکه به نفع نسل‌های آینده نیز خواهد بود. آیندگان حق دارند در جهان سالم و سبز زندگی کنند و مسؤولیت داریم تا این ثروت طبیعی را برای آنها حفظ کنیم.

گاهی اوقات عدم پاسخگویی برخی مسئولان داغ دل آدم را تازه‌تر می‌کند. با وجود پیگیری‌های مکرر از سازمان منابع طبیعی و آبخیزداری کشور نتوانستیم از برنامه‌ها و فعالیت‌های موثر و دغدغه‌های این معاونت با خبر بشویم و در این گزارش با جمع‌بندی سخنان گذشته و آمار و اعداد موجود در سایر سازمان‌ها و رسانه‌ها پرداختیم اما واقعیتی که نمی‌شود آن را انکار کرد وجود خلأهای قانونی بسیار و ضعف مدیریتی در عرصه منابع طبیعی کشور در حوزه مدیریت صحیح جنگل است.